

L'HORT I EL JARDÍ

A CICLE 1

Descoberta de la natura i aprenentatge de la llengua

Lídia Pasqual Fort
Curs 2021 - 2022

Projecte Mestra d'escola en estatge
La Bressola del Soler

Sumari

	Pàgina
1. Introducció.....	2
2. L'hort i el jardí.....	3
2.1. Definició i conceptes claus.....	3
2.2. Possibilitats educatives.....	3
3. Adaptació al cicle 1 i a la Bressola.....	4
3.1. Aprenentatges curriculars.....	4
3.2. Immersió i verticalitat.....	6
4. Projecte “Hort i jardí”.....	6
4.1. Preparació i organització del projecte.....	6
4.2. Anàlisi i reflexió a partir d'experiències personals.....	8
4.3. Recull de recursos.....	12
Recull de projectes de les escoles de la Bressola.....	12
Recull de propostes d'experimentació.....	13
Recull literari: àlbums, contes, poemaris i llibres d'interès.....	16
Recull de materials i recursos en línia.....	17
Recull d'audiovisuals.....	18
5. Conclusions.....	19
6. Bibliografia.....	20

1. Introducció

Aquest treball de recerca té com a objectiu principal recopilar recursos i estratègies pedagògiques per treballar a partir de l'hort i del jardí amb els alumnes de cicle 1.

Per una banda, en el marc teòric, es defineixen i distingeixen els conceptes d'hort i jardí i se presenten els conceptes clau. A partir de revisió bibliogràfica especialitzada, se sintetitzen les principals possibilitats educatives que nos ofereixen aquestes pràctiques. Se tracta d'un argumentari concret a favor de l'horticultura i la cura de les plantes en el si escolar.

També s'especifica com aquestes possibilitats educatives s'adapten al cicle 1 i a les necessitats d'aprenentatge de la mainada de l'escola maternal. Se fa una revisió dels programes oficials i dels dominis i competències que se poden treballar potencialment. Aquesta informació se completa amb les aportacions del sistema pedagògic de la Bressola en el procés d'aprenentatge i, en general, als projectes educatius.

Per l'altra banda, en el marc pràctic, se recopilen diferents recursos pedagògics relacionats amb la temàtica. D'entrada, s'exposen algunes indicacions per posar en plaça un projecte d'aquest tipus a qualsevol centre escolar. Seguidament, se realitza una anàlisi i una reflexió a partir d'experiències personals. I finalment, se recullen un conjunt de recursos pedagògics de diversos tipus. En aquest darrer apartat, s'hi expliquen estratègies i pràctiques que ja funcionen en alguns centres de la Bressola, però també s'hi troben altres recursos i aportacions que poden enriquir els projectes que ja s'han posat en plaça.

A títol personal, esperi que aquest treball pugui servir d'ajuda als professionals de les escoles per engrescar-se a dur a terme un projecte d'hort i jardí, o per enriquir els projectes que ja se posen en plaça i que m'han estat una font d'inspiració primordial.

2. L'hort i el jardí

2.1. Definició i conceptes clau

Si cerquem al diccionari (DIEC) la definició d'hort, sabrem que l'hort és el “tros de terra en què es conreen verdures i llegums”. En canvi, segons el mateix diccionari, el jardí és el “lloc gairebé sempre clos on es conreen sobretot flors i plantes ornamentals, generalment destinat a l'esbarjo”. En aquest treball se fa referència tant a l'hort com al jardí per incloure tots els tipus de cultiu, tant les verdures com les flors.

La cura d'un hort, d'un jardí o simplement d'una flor plantada en una jardinera nos dona un contacte directe amb la natura i el funcionament del món vegetal. El sòl, el clima, la biodiversitat, l'aigua i el reg, els insectes i les plagues, les llavors i el planter determinaran com cal posar en plaça qualsevol projecte de jardineria.

La intervenció humana en els processos naturals de les plantes permet que se puguin desenvolupar correctament, però també pot acabar sent contraproductiu. És per això que cal tenir molta cura del disseny de l'hort vetllant perquè aquest esdevingui un ecosistema equilibrat i que l'intervenció humana no hagi de ser invasiva. Tradicionalment, els horts i jardins s'han treballat amb tècniques molt ritualitzades i poc ecològiques. La tria de l'agricultura ecològica i el disseny permacultural faciliten el bon desenvolupament de l'ecosistema, de les plantes i cultius però també del sòl; i milloren la qualitat dels productes que en sortiran.

2.2. Possibilitats educatives

Un hort i/o jardí ecològic com a projecte de centre té com a objectiu fonamental educar en uns valors de progrés sostenible, de respecte a la natura, de socialització de l'entorn i de treball en equip. Nos ofereix una gran oportunitat educativa per treballar hàbits, valors, cooperació, participació, autonomia i competències manera transversal.

Tenir un hort a l'escola pot afavorir el desenvolupament individual i social dels alumnes, i al seu benestar físic i psicològic, ja que és un espai exterior de contacte amb la natura i els alumnes parteixen de l'acció i la pràctica per assolir els aprenentatges. A partir del treball de l'hort també s'afavoreix la convivència, la cohesió de grup, el treball en equip, la cooperació i

el diàleg, així com l'esperit crític i el raonament hipotètic-deductiu. L'hort ens ofereix la possibilitat de plantejar-nos preguntes contínuament, formular hipòtesis i experimentar.

Així doncs, aquest tipus de projecte a part de permetre treballar totes les competències relacionades amb la descoberta de l'entorn i del món natural, també esdevé una eina de transmissió de valors.

3. Adaptació al cicle 1 i a la Bressola

3.1. Aprenentatges curriculars

En el programa de l'escola maternal, els aprenentatges i els objectius estan organitzats en cinc dominis d'aprenentatge. En un projecte o una seqüència de treball transversal i interdisciplinari se treballaran tots els dominis ja que un dels objectius implícits d'aquesta metodologia pedagògica és relacionar tots els àmbits a partir d'un mateix eix. Tanmateix, en aquest apartat farem esment als dominis que estableixen una relació més directa -i inevitable- amb la temàtica de l'hort i el jardí.

El domini d'aprenentatge que està dedicat a la descoberta de l'entorn i, per tant, de la naturalesa, és el cinquè i s'anomena "Explorar el món". Els textos del programa nos indiquen que la finalitat és "descobrir, organitzar i comprendre el món que els envolta" a partir de diferents pràctiques com "observar, formular preguntes, construir relacions entre fenòmens observats, preveure conseqüències, identificar característiques...". D'aquesta manera, els alumnes comencen a distingir el que és viu i el que no a partir de la manipulació i la familiarització amb els objectes i la matèria.

Treballar i tenir cura d'un hort o jardí nos permet en un primer terme treballar la manipulació i l'observació tant dels éssers vius, principalment les plantes, com de la matèria. De fet, els textos expliciten que al cicle 1 s'inicia "la descoberta del cicle de la vida naixement-creixement-reproducció-envelliment-mort", a partir de plantacions a la classe. L'aigua, la terra i els diferents materials vinculats amb la temàtica, nos permeten exercir accions variades i veuren els seus efectes, com per exemple, transvasar, amassar, barrejar, transportar, modelar, tallar... Finalment, a partir d'aquestes pràctiques podem desenvolupar aptituds sensorials (olors, gustos, textures, sons i llums i colors).

A més a més, un projecte al llarg de tot el curs escolar, o almenys d'un trimestre, nos permetrà també treballar la noció del temps, la distinció entre el "temps curt" i el "temps llarg", els climes i les particularitats de les estacions de l'any i la noció de cronologia. Els objectius de final de cicle que podem treballar, com a mínim, en un projecte d'aquest tipus són:

- Reconèixer les principals etapes del desenvolupament d'un vegetal a partir d'una situació d'observació real.
- Conèixer les necessitats essencials de alguns vegetals.
- Triar, utilitzar i saber distingir eines i materials adaptats a una situació, a accions tècniques específiques
- Prendre en compte els riscos de l'entorn familiar proper (objectes i comportaments perillosos, productes tòxics)

Per altra banda, també farem menció del primer domini d'aprenentatge del programa, el domini dedicat al llenguatge que s'anomena "Mobilitzar el llenguatge en totes les seues dimensions". Aquest domini està implícit en qualsevol pràctica educativa al cicle 1, principalment el subapartat dedicat al llenguatge oral. Gosar comunicar-se, comprendre i aprendre, intercanviar i reflexionar amb els altres i començar a reflexionar sobre la llengua i adquirir una consciència fonològica són objectius de llengua que estan directament relacionats amb l'aprenentatge de qualsevol temàtica.

Des d'adquirir precisió en el lèxic per explicar el que observem, fins a formular hipòtesis i extreure'n conclusions, la llengua serà el motor principal per descobrir tots els aprenentatges que l'hort i el jardí nos poden aportar. Alhora, serà una situació més per desenvolupar l'oralitat que ha de facilitar als alumnes tots els aprenentatges i intercanvis futurs. Els objectius de final de cicle que podem treballar, com a mínim, en un projecte d'aquest tipus són:

- Comunicar amb els adults i amb els altres infants a partir del llenguatge, fent-se comprendre.
- Explicar-se amb un llenguatge sintàcticament correcte i precís. Reformular per fer-se comprendre millor.
- Practicar diversos usos del llenguatge oral: explicar, descriure, evocar, qüestionar, proposar solucions, discutir un punt de vista.

Com ja s'ha dit anteriorment, un projecte transversal nos permet treballar tots els altres dominis així com totes les competències dels dominis ja evocats.

3.2. Immersió i verticalitat

El sistema pedagògic de les escoles Bressola es fonamenta en dos principals eixos: la immersió i la verticalitat. La cooperació i la pedagogia activa permeten que els principis d'immersió i de verticalitat esdevinguin un motor d'aprenentatge i de creixement, així com un funcionament transmissor de valors i responsabilitat.

Els projectes educatius que duem a terme a la Bressola interpel·len a l'infant a ser actor del seu propi aprenentatge i del del col·lectiu. Amb la verticalitat podem respectar els ritmes dels diferents mainatges amb molta més naturalitat i oferir oportunitats d'aprenentatge diversificades dins d'un mateix quadre.

La cura de la llengua en les tècniques d'immersió lingüística enriqueix potencialment tots els projectes educatius, en l'adquisició de lèxic, les capacitats metalingüístiques, els usos de la llengua, els registres... La immersió emplaça als equips educatius a donar una plaça privilegiada a l'aprenentatge de la llengua catalana que es reverteix positivament en tots els altres aprenentatges.

En el marc d'un projecte d'hort i/o jardí, aquests principis educatius de l'escola Bressola nos garanteixen moltes possibilitats d'enriquir el projecte. Concretament, amb la mainada de cicle 1, el descobriment de la llengua necessita forçosament l'adquisició de vocabulari i d'expressions noves. El descobriment de la natura va de bracet amb el descobriment de la llengua que permetrà explicar, definir, descriure, observar, quantificar, qualificar tot el que fem i veiem a l'hort. Pel que fa a la verticalitat, els grups heterogenis d'edat permeten la complementarietat de tasques i rols que se poden dur a terme en cada moment. Tot potenciant la cooperació i l'ajuda mútua, el projecte d'hort i/o jardí esdevé un context més d'aprenentatge entre iguals i de treball en equip.

4. Projecte "Hort i jardí"

4.1. Preparació i organització del projecte

Per posar en plaça un projecte d'hort i/o jardí a l'escola cal preveure molts aspectes: on el farem, qui se n'encarregarà, qui nos pot ajudar, què hi plantarem, com organitzarem la logística escolar pel funcionament del projecte...

“L’hort ecològic escolar” de Montse Escutia és una guia molt completa per començar a preparar aquest projecte d’hort en el si de l’escola. En aquest llibre hi trobem tots els passos a seguir per poder preparar l’hort i moltes activitats per incloure la mainada en el disseny de l’hort i en l’experimentació inicial. També nos servirà d’ajuda per calendaritzar tots els processos que durem a terme durant l’any escolar. Això sí, totes les propostes d’activitats estan enfocades a l’educació primària. No obstant, nos permet descobrir totes les possibilitats que nos ofereix l’hort, més enllà de les accions bàsiques de plantar, regar i collir. Algunes de les activitats que s’hi proposen són fàcilment adaptables pel cicle 1.

Un projecte d’horticultura i jardineria complet requereix molta feina de preparació i anticipació. Per això, començar amb una proposta simple i versàtil que se pugui anar treballant i enriquint és una bona manera d’engegar. D’entrada, amb l’equip pedagògic podem decidir quin seria el nostre ideal, on volem arribar. Tot i així, és prudent i aconsellable començar amb una organització simple i menys ambiciosa que nos permeti dur a terme les primeres propostes. Aquestes experiències nos poden servir com a prova pilot per identificar obstacles i dificultats i acabar de visualitzar les possibilitats que podrem treure del projecte més endavant. A continuació, trapareu una bateria de preguntes que vos poden ajudar a planificar el vostre projecte inicial:

Quin és l'objectiu principal? Què volem aconseguir?

On podem fer l'hort i/o jardí? Quin model d'hort/jardí volem?

Qui se n'encarrega? Quin és el rol de cada membre del claustre?

Qui nos pot ajudar? En què?

Quina logística d'escola caldrà posar en plaça? Qui hi anirà i quan?

Quines etapes de preparació hem de seguir abans de començar el projecte?

Quin serà el rol de les famílies i de la resta de la comunitat educativa?

Quin serà el rol dels mainatges, de les classes i dels cicles?

Quines etapes tindrà el projecte un cop engegat? Quan se duran a terme?

Com coordinarem els moments de projecte a l'hort i a la classe?

Com comunicarem i farem visible aquest projecte?

Quines eines d'avaluació posarem en plaça?

Quines dificultats podem anticipar?

*Creat amb
padlet.com,
plataforma
de treball
cooperatiu
en línia*

4.2. Anàlisi i reflexió a partir d'experiències personals

Actualment, formo part de l'equip de cicle 1 de la Bressola del Soler. Cada any, el cicle 1 estableix com a projecte de cicle anual el treball sobre les estacions de l'any. És una temàtica vertebradora i necessària per desenvolupar tots els aprenentatges bàsics de l'escola maternal. L'any darrer, arribada la primavera, varem començar a treballar les flors, els insectes, els canvis del paisatge natural, etc. És en aquest moment que vaig proposar fer un petit jardí de primavera a cada aula de maternal per poder veure i viure de primera mà la floració de les plantes i, inclús, el cultiu de tomàquets i maduixes.

L'experiència va resultar molt interessant a les companyes de cicle i nos varem proposar donar més importància a aquest projecte de cara a l'any següent. Enguany, hem passat de tenir quatre pots de flors, a tenir un veritable racó d'horticultura i jardineria.

Procés de creació del racó d'hort i jardí

Aquest és un dels passos més importants alhora de posar en plaça un projecte de jardineria. Escollir el lloc i el disseny és fonamental per simplificar les tasques de manteniment. Al Soler, hem escollit un tros de terreny que es troba just a tocar de les tres classes de maternal, tot simplificant el desplaçament de la mainada fins al lloc en qüestió.

Malgrat que hi toqui parcialment la llum del Sol, com podeu veure, l'hem situat sota l'ombra dels aibres. L'any passat nos vam adonar que, a mida que anava arribant l'estiu, mantenir la terra humida perquè les flors no se penseixin requereix regar cada dia de manera abundant (inclosos caps de setmana i vacances escolars). En canvi, una companya de cicle, tenia els testos lleugerament a l'ombra. Les plantes no van florir ni créixer tant com les altres, però van resistir molt millor els moments d'absència a l'escola.

La idea inicial d'enguany era comprar testos grans de fusta per posar a l'entrada de cada classe. Això hagués permès a les famílies veure les plantes cada dia al portar o recollir la seua mainada. A nivell de pressupost, es tractava d'una inversió important per una primera etapa molt bàsica del projecte. És per això que vaig decidir demanar ajuda a les famílies. Gràcies a la col·laboració i generositat d'un pare d'alumne que és jardiner, actualment tenim el racó d'hort que heu vist a l'imatge.

	Característiques
Estructura	L'estructura és feta a partir de planxes de fusta de pi. Posteriorment ha estat tractada per mor que resisteixi millor a l'humitat i l'exposició a l'exterior. Els llistons de fusta no són gaire alts, per permetre als mainatges més petits de l'escola d'accedir-hi còmodament. La forma de l'estructura ha estat dissenyada per facilitar l'accés a tots els racons. Aquesta forma de U permet de treballar tota la terra sense haver de trepitjar els altres cultius. L'hort escolar pot esdevenir un indret amb molt de passatge de gent, per tant, aquesta opció nos permetrà limitar el degradament. La posició i la forma de l'estructura donen moltes possibilitats diverses de cara al futur. Actualment, el projecte només es limita al cicle 1. No obstant, hem volgut crear un espai que pugui ser versàtil i polivalent i que, per tant, pugui ser utilitzat altrament si l'equip pedagògic del moment ho considera.
Terra	La terra que tenim al tros de terreny és bona i suficientment rica pels aibres i arbustos que hi ha plantats. En canvi, no és la terra adequada per a què les flors de temporada i els cultius s'hi puguin desenvolupar correctament. És per aquest motiu que l'estructura és plena d'una barreja de substrat i terra. Això hagués pogut suposar un cost elevat a l'escola, però en aquest cas, l'ajuntament nos l'ha ofert.
Llum	Les plantes necessiten llum solar per desenvolupar-se, però aquest lloc parcialment ombrívol nos permet regar menys sovint i evitar que les flors i els cultius pateixin en moments de canícula o de molta sequera.
Aigua	Actualment, tenim un sistema de reg automàtic que nos permet tenir la terra humida quan no sem a l'escola. Entre el pare jardiner i els serveis municipals, nos han dotat d'aquest sistema gratuïtament. Igualment, la mainada rega i pren cura de les plantes ja que el sistema només garanteix els nivells mínims d'aigua.

Com ja he comentat anteriorment, tenir un bon lloc per desenvolupar el projecte és molt important. Tot i que hem posat poc a prova aquesta estructura, per l'instant considerem que ha estat molt encertada, tant en el disseny com la confecció. Malauradament, no hem pogut comptar amb aquesta estructura abans del mes d'abril. L'idea inicial era preparar el racó durant l'hivern per poder sembrar i plantar des del mes de març, però això ho haurem de deixar per l'any vinent.

Els sentits a l'hort

Durant el quart període de l'any, amb la meua classe, hem treballat els sentits. Hem fet moltes activitats de descoberta i experimentació i, algunes d'elles, han estat relacionades amb l'hort i el jardí de maternal.

	Activitat
Olfacte	Hem dedicat un racó de l'hort a les plantes aromàtiques. La mainada ha portat planter de diferents espècies. A la rotllana les hem anomenades, les hem descrites i les hem olorades. Cadascú ha dit quina olor li agrada més. Finalment, hem fet un joc amb els ulls tapats, calia endevinar quina planta teníem sota el nas. A continuació, hem anat al racó de l'hort i les hem plantat. La MS i GS han preparat uns cartells amb els noms de les plantes.
Tacte	A partir de diferents fulles del pati i de les plantes que tenim al nostre jardí, hem tocat diferents textures. Després, amb l'ajuda de paper i llapis, les hem gravat sobre paper. També hem posat ple d'elements naturals dins d'un sac opac. Cada infant ha posat la mà dins del sac, al seu torn, i ha hagut d'agafar un objecte. Abans de treure'l, havia de dir què creia que tenia entre les mans.
Gust	La idea inicial era tastar fruits o llegums del nostre hort, però enguany no hi haurem estat a temps. Hem fet activitats del gust a partir de fruita i aliments que he comprat.
Vista	Amb blocs sensorials, hem vist com les plantes de l'hort canviaven de color i de tonalitat. Espiant a través d'aquests blocs veiem la relació entre la llum i el color i nos adonem que és gràcies als ulls que percebem el sentit de la vista.

Oïda

Nos hem assegut al voltant de l'hort i hem tancat els ulls. La mainada ha anat dient què sentia. Hem imitat els sons i hem intentat esbrinar d'on venien. Hem posat en marxa el reg per sentir l'aigua, l'hem aturat, hem sentit els ocells de la vora, però també les votures, els companys que són a classe...

Un cop més, el racó del jardí i l'hort de l'escola, ha esdevingut un indret ple d'oportunitats per treballar els sentits amb els alumnes de cicle 1. Tot i que consideri que hem pogut treure profit del projecte que tenim en curs, m'adoni que nos ha mancat anticipació. El material necessari i la infraestructura per aquest projecte és primordial i cal preveure la temporització amb prou temps per garantir que tot serà a punt al moment idoni. També consideri que cal llençar-se a la piscina i fer proves, i així, any rere any, anar recopilant aprenentatges pel que fa a la programació i l'organització dels mestres.

La cura de les plantes i els valors

Mit aquí una reflexió personal del que m'aporta en tant que docent la cura de les plantes en el si de l'entorn escolar. Sovint evoquem la idea que els mestres sem o hem de ser referents del nostre alumnat, que hem de donar l'exemple. Per jo, esdevenir un model vol dir esdevenir un model en valors. Sem un model quan proposem activitats, quan triem històries i materials, però sobretot amb les petites tasques del quotidià: endreçar i netejar el material, reciclar, escoltar atentament, menjar de tot i quan toca, fer riure i riure, ajudar i compartir amb els altres... I en aquest llistat infinit de petites accions de quotidià, també hi afegiria la cura de l'entorn natural.

En el si de l'escola, la cura de les plantes, o fins i tot d'un petit hort, nos ensenya la constància, la delicadesa, la capacitat d'observació per tenir cura, el respecte dels éssers vegetals, l'autogestió; i, evidentment, nos permet abordar directament els problemes mediambientals actuals. En definitiva, a més a més de totes les possibilitats pedagògiques que nos ofereix un jardí o un hort a l'escola, partint de la meua petita experiència professional a l'escola, puc assegurar que esdevé també un context i un mitjà de transmissió de valors.

4.3. Recull de recursos

En aquest apartat se fa una compilació de recursos, activitats, dinàmiques i idees que poden permetre als equips educatius dissenyar un projecte d'hort i jardí en el si del seu centre. La intenció no és de realitzar un "projecte tipus" descontextualitzat, sinó d'oferir un ventall de possibilitats que puguin adaptar-se als diferents contextos.

I. Recull de projectes de les escoles de la Bressola

De les set escoles de la Bressola, tres duen a terme un projecte relacionat amb l'hort i el jardí. A continuació, s'exposen les idees i dinàmiques que funcionen avui en dia a La Bressola (dades obtingudes a partir d'un qüestionari i intercanvis amb els responsables dels projectes).

	Sant Galdric	Prada	Vernet
ON és l'hort o jardí?	Espai de pati en el si de l'escola	Espai al centre del vilatge cedit per l'ajuntament	Espai de pati en el si de l'escola i a les classes
QUI hi participa?	Totes les classes de l'escola	Les classes de cicle 1 (maternal)	Totes les classes de l'escola
QUI hi col·labora?	Les famílies porten planter i ajuden a organitzar aspectes tècnics	L'ajuntament ajuda en el manteniment del terreny	
QUAN hi van?	De manera esporàdica durant les estones de pati	Un cop a la setmana, durant el matí	Se'n cuiden diàriament a partir de la primavera
COM s'organitza el projecte?	Hi ha una comissió de mestres que mobilitzen el projecte Hi ha un blog dedicat a l'hort per tal de comunicar i visibilitzar el projecte	L'equip de cicle 1 s'encarrega de preparar el projecte Organització en quatre grups d'infants (jocs, neteja, observació i plantar i regar) Llibreta d'observació amb dibuixos i escriptura	Treballen la jardineria, pas forçosament amb un hort sinó jardineres a les classes Seqüència d'aprenentatge a partir de tomaqueres Diari d'observació, dibuixos i treball d'escriptura

Les tres escoles valoren molt positivament el projecte que duen a terme, considerant que aporta moltes possibilitats educatives i d'aprenentatge.

II. Recull de propostes d'experimentació

Mit aquí un recull de deu propostes d'experimentació per la mainada de cicle 1 entorn a la temàtica de l'hort i el jardí.

Jugar a plantar

Preparació d'una safata sensorial a base de cigrons, lleties o boles d'argila.

Materials: estris de jardineria, testos, regadora, esqueixos de plantes, flors de plàstic...

Retallar la natura

Taller individual o col·lectiu de retallar. Recull d'elements diversos de la natura que puguin ser retallats amb tisores de diferents tipus.

Fer germinar moniatos

Experiment de germinació a partir d'un moniato.

Material: pot de vidre amb aigua, moniato, eina per recollir observacions

Se poden observar com creixen les fulles i les arrels. A posteriori, se pot plantar en terra.

Fer germinar fesols

Experiment de germinació amb fesols

Material: pot de vidre amb cotó, fesols, eina per recollir observacions
Se poden col·locar els pots en diferents condicions de llum, humitat...

Fer créixer enciams a classe

Experiment del creixement de plantes a partir de verdures.

Cal que el cor de l'enciam estigui parcialment dins l'aigua perquè vagin creixent noves fulles.
També se pot fer amb api, carrota...

Plantar herba

Plantar herba en petits gots plens de terra.

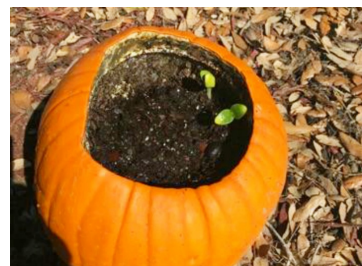
L'herba creix molt ràpidament, es pot tallar i torna a créixer. Se pot jugar a fer formes.

Plantar llavors de carbassa dins d'una carbassa

Plantar llavors de carbassa tot utilitzant aquest fruit com a test.

La carbassa és un fruit que nos ofereix moltes possibilitats, també se pot convertir en un test.

Plantar i observar bulbs

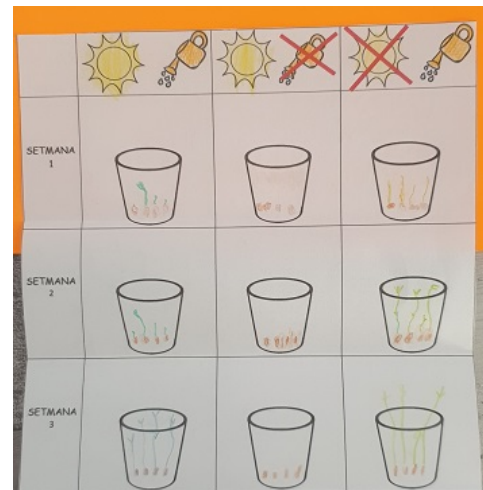
Plantar bulbs en petits pots de plàstic o vidre, transparents. El creixement dels bulbs és força peculiar i nos ofereix altres possibilitats d'observació.

Les necessitats de la planta

Experiment de les necessitats de la planta.

Amb qualsevol de les experiències anteriors de germinació, podem posar en plaça aquest experiment d'observació. Una planta tindrà llum i aigua, l'altra tindrà llum però no la regarem i la darrera serà sempre a la foscor i la regarem. Podem veure com influeixen aquestes condicions en les plantes.

Absorció de l'aigua

Experiment amb colors i flors.

Material: aigua tenyida amb diferents colors i clavells blancs.

Podem veure com les flors agafen el color de l'aigua, podem observar quin color s'absorbeix millor, més ràpidament...

III. Recull literari: àlbums, contes, poemaris i llibres d'interès

Tenim a la nostra disposició moltíssims llibres infantils dedicats a les plantes, als horts i als jardins. Ja sigui per les imatges o il·lustracions, per les històries que nos expliquen o per la informació que hi podem trobar, tots ells esdevenen recursos interessants per acompanyar un projecte d'hort o jardí a l'escola.

Títol	Autoria	Editorial
A dalt, a la superfície, i a sota, al sòl	Kate Messner	Corimbo
El meu hort	Gerda Muller	Animallibres
Fruits i fruites	Gerda Muller	Animallibres
La flor. Primera descoberta	Rene Mettler	Cruïlla
L'hort de l'escola	El Bosc de Colors	Barcanova
Hi havia una vegada una llavor	Judith Ardenon i Mike Gordon	Barcanova
Qui viu... sota terra?	Verònica Martínez Salgado	Edisama
El meu primer hortet	Emmanuelle Kecir-Lepetit	Cossetània Edicions
L'hort de l'Arlet	Luc Focroulle	Simbolet
L'hort del senyor Puig	Maria Mercè Roca	Barcanova
Inventari il·lustrat de les fruites i les hortalisses	Virginie Aladjidi	Kalandraka
Inventari il·lustrat de les flors	Virginie Aladjidi	Kalandraka
Flors i violes. Un jardinet a casa	Kirsten Bradley	Libros del Zorro Rojo
El gran llibre de les flors	Yuval Zommer	Joventud
Olor de maduixa	Joana Raspall	Pagès editors
Jardí vivent	Joana Raspall	El cep i la nansa
Poemes de flors i abelles	Mercè Galí i Núria Albertí	El cep i la nansa

IV. Recull de materials i recursos en línia

La Marona de Colors és una mestra d'Educació Infantil que comparteix molts dels recursos que utilitza al seu bloc. També una botiga en línia ja que alguns dels seus recursos només se poden descarregar pagant. Mit aquí un enllaç amb imprimibles gratuïts: <https://maronadecolors.wordpress.com/2018/10/15/plantes-flors-hort/>. Hi trobareu: les parts d'una flor, els noms de flors, memory de les eines del jardí, imatges de verdures...

A la pàgina web Profespapeltijera hi trobem alguns recursos imprimibles gratuïts, aqueix és dedicat a la temàtica de les plantes: <https://www.profespapeltijera.com/es/product/1958>. Hi trobareu imprimibles sobre les parts de la flor en trencaclosques i per lectoescriptura, les parts de les plantes, el cicle de les plantes, i seqüències temporals.

En aquest enllaç, vos podeu descarregar unes làmines amb els noms de les fruites i verdures en català que ha realitzat la Confederació de Comerç de Catalunya: <https://tincganadesaber.wordpress.com/2013/01/19/fruïtes-i-verdures-en-catala/>.

Mit aquí una Guia pràctica d'horticultura ecològica visual i completa pels equips educatius: http://pae.gencat.cat/web/.content/al_alimentacio/al01_pae/05_publicacions_material_referencia/arxius/guia_hort_escolar.pdf. Hi podeu trobar tot tipus d'informació, vocabulari, il·lustracions i, principalment, les diferents etapes per començar un projecte d'hort escolar.

Des de la Masia de Can Cadena, a Barcelona, nos proposen activitats, vocabulari i il·lustracions poden servir per dissenyar activitats a l'aula o a l'hort:

https://mediambient.gencat.cat/web/.content/home/ambits_dactuacio/educacio_i_sostenibilitat/educacio_per_a_la_sostenibilitat/suport_educatiu/ambits_tematics/lhort_i_el_jardi_escolar/recursos-educatius-horts/3_hort_ecologic/can_cadena/can_cadena_ed_infantil_i_inicial.pdf.

Des de Reus, Fem ciències a l'hort és bloc d'activitats pels diferents cicles educatius amb moltes propostes interessants per fer a l'escola:

https://mediambient.gencat.cat/web/.content/home/ambits_dactuacio/educacio_i_sostenibilitat/educacio_per_a_la_sostenibilitat/suport_educatiu/ambits_tematics/lhort_i_el_jardi_escolar/recursos-educatius-horts/3_hort_ecologic/ciencies_activitats/fem_ciencies_a_l_hort_activitats.pdf

El Gran Joc de les Diferències és molt més que dues imatges amb algunes diferències, darrera de cada diferència hi ha una explicació que nos sensibilitza al consum sostenible d'aliments. El podeu descarregar aquí:

https://mediambient.gencat.cat/web/.content/home/ambits_dactuacio/educacio_i_sostenibilitat/educacio_per_a_la_sostenibilitat/suport_educatiu/ambits_tematicas/alimentacio/recursos-educatius-alimentacio/5_sobirania_alimentaria/altres/joc_diferencias-Alimentacio-ecologica.pdf

V. Recull d'audiovisuals

Al cicle 1, les cançons constitueixen una part important de les rutines diàries. Permeten treballar la llengua, la coordinació, l'entonació, el ritme... I també tenen una funció memorística important quan les utilitzem per introduir coneixements. Mit aquí un recull de cançons de la temàtica de l'hort i el jardí:

- “El jardí” del Pot Petit:
<https://www.youtube.com/watch?v=di8VXleCyrE>
- “El jardí” del Pot Petit (versió amb llengua de signes catalana):
<https://www.youtube.com/watch?v=u2NNooE8nwo>)
- “Les floretes” de País de Xauxa: <https://www.youtube.com/watch?v=9L7JeaCFJFY>
- “Hem fet un hort” de Dàmaris Gelabert:
<https://www.youtube.com/watch?v=1pKzUyfGBu8>
- “Fruïtes i verdures” de Dàmaris Gelabert:
<https://www.youtube.com/watch?v=fbElibeZawI>
- “M'agraden les flors” de La Guardiola Grogia:
<https://www.youtube.com/watch?v=jSb7Ep3ZkIE>
- “L'hortolana del Vernet” interpretada per mestres de la Bressola:
<https://www.youtube.com/watch?v=-gm1Mc2IXaE>
- “El meu jardí” de Sifasolresmifa: <https://www.youtube.com/watch?v=rV-UmWBPRcl>

També se poden aprofitar vídeos i episodis de dibuixos animats:

- Episodi Megaminimals El creixement de les plantes:
<https://www.ccma.cat/tv3/super3/megaminimals/creixement-de-les-plantas/video/3239070/>
- Time lapse del creixement d'una mongetera:
<https://www.youtube.com/watch?v=w77zPAtVTuI>
- Time lapse de l'obertura de les flors:
<https://www.youtube.com/watch?v=LjCzPp-MK48>

5. Conclusions

Un projecte d'hort i/o jardí suposa un gran repte pels equips pedagògics. El projecte ha de ser ben adaptat a l'espai i al públic al qual va dirigit. S'ha de planificar en funció dels recursos tant humans com materials. I, a més a més, requereix d'una àmplia reflexió prèvia per a dissenyar un projecte compromès i logísticament viable. En definitiva, cada escola ha de crear, dissenyar i planificar el seu propi projecte basant-se en el context concret que l'envolta.

L'objectiu d'aquest treball era recopilar recursos i estratègies pedagògiques per treballar a partir de l'hort i del jardí amb els alumnes de cicle 1. Amb les nocions bàsiques del marc teòric i les reflexions i recopilatoris del marc pràctic, aquest treball pot entendre's com una primera guia, un primer contacte, amb els projectes d'aquest tipus a l'escola maternal. Al cicle 1, l'experimentació esdevé la base de la descoberta de la natura, els recursos literaris i musicals permeten estructurar seqüències d'aprenentatge i crear nous referents, i la llengua oral permet orquestrar un projecte de creixement personal i descoberta.

Ja sigui per engrescar-se a dur a terme un projecte nou a l'escola, o per enriquir els projectes que ja se posen en plaça, he volgut reunir bibliografia, propostes i materials pedagògics interessants i originals que poden fer servei als professionals de l'educació. Més enllà dels materials dedicats directament a la mainada, els articles més elaborats porten al docent a tenir moltes més variables en compte a l'hora de fer la seua tasca de programació i planificació.

Finalment, encara que aquest treball sigui enfocat a l'escola maternal, se dóna molta importància a la reflexió docent per la preparació de l'espai abans de posar en plaça les activitats amb el grup classe. Hi ha moltes maneres de tractar la natura i de cultivar, cal reflexionar sobre què fem, com ho fem i per què ho fem. I, el que per jo és el més important, quins valors transmetem fent les coses de la manera en què les fem.

« Les maîtres d'école sont des jardiniers en intelligence humaine » - Victor Hugo

« No jutjo la llavor de no ser arbre, procuro regar-la i cuidar-la » - Joan Turú

6. Bibliografia

Mit aquí la bibliografia utilitzada per al marc teòric d'aquest treball.

- Casabosch, M. (2018). *Cultivant la vida*. Barcelona: Ara Llibres.
- Elger, R. (2017). *Découvrir la permaculture*. Paris: Rustica éditions.
- Escutia, M. (2009). *L'hort escolar ecològic*. Barcelona: Graó.
- France. Ministère de l'Éducation Nationale. (2020). *Programmes d'enseignement de l'école maternelle (cycle 1)*.
- Pons, N. (2017). *Débuter son potager en permaculture*. Arles: Actes Sud Nature.